

Vergaderjaar 2024–2025

30 420

Emancipatiebeleid

Nr. 415

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN DE
STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN
WETENSCHAP**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 januari 2025

Gelijke behandeling, gelijke kansen en veiligheid van iedereen staan in ons land niet ter discussie. In Nederland moet je jezelf kunnen zijn, verliefd kunnen worden op wie je wilt en je kunnen ontwikkelen tot wie je wilt zijn. Daar staan wij als land wereldwijd om bekend en daar zetten we ons ook internationaal voor in.

In een democratische rechtsstaat en open samenleving is het van belang dat we ons houden aan de regels om vrijheden en rechten van burgers te waarborgen. In deze brief kunt u meer lezen over wat het kabinet het afgelopen jaar heeft gedaan om deze fundamentele rechten te beschermen en bevorderen specifiek op het gebied van gendergelijkheid, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) en gelijke rechten van lhbtq+¹ personen in de Europese Unie (EU). Het kabinet doet dat jaarlijks.²

Europese samenwerking

Nederland maakt deel uit van het vrije verkeer van personen en diensten, dat betekent dat elke Nederlander op elk moment elders in de Unie moet kunnen wonen en leven zoals en met wie diegene dat wil. Verslechtering van deze fundamentele waarden in de Unie en daarbuiten raakt ook Nederland. Daarom is Europese en internationale inzet op gelijke behandeling en non-discriminatie noodzakelijk en blijven we inzetten op de introductie, het behoud en de naleving van duidelijke en ambitieuze

¹ Lhbtq+ is een afkorting voor lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender, intersekse en queer personen

² Toegezegd door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in het Wetgevingsoverleg Emancipatie op 6 december 2021. Kamerstuk 2023/2024, 30 420, nr. 388, Kamerstuk 2022/23, 30 420, nr. 376 en Kamerstuk 2021/22, 30 420, nr. 367.

Europese en internationale afspraken die mensenrechten bevorderen en de internationale rechtsorde versterken.

Deze inzet vraagt om intensieve bilaterale samenwerking en coalitievorming met andere Europese landen. In 2024 kwamen Ministers van gelijkheid uit EU-lidstaten en vertegenwoordigers van EU-instellingen en organisaties twee keer bijeen onder het Belgische voorzitterschap van de Raad van de EU. De onderhandelingen over de EU-Richtlijn betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling buiten arbeid (art. 19) werden voortgezet en het kabinet verwelkomde ook de raadsconclusies over het belang van financiële onafhankelijkheid van vrouwen. Nederland zette zich daarnaast in voor een forse verbetering van de veiligheid van vrouwen in de EU en verwelkomde het akkoord over de EU-richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld.³

Daarnaast blikte de EU lidstaten met name terug op de Commissieperiode onder Commissie-Von der Leyen I en de resultaten die zijn behaald op het gebied van gendergelijkheid. Nederland sprak over de belangrijke rol die de eerste Commissaris voor gelijkheid in de vorige Commissie heeft gespeeld. Ook noemde Nederland het belang van de Europese gendergelijkheidsstrategie en de lhbtq-gelijkheidsstrategie ten behoeve van het bereiken van gelijkheid in Europa. Nederland pleitte daarom – met succes – voor het behoud van deze post met een specifieke portefeuille voor gelijkheid binnen de nieuwe Commissie en voor het opstellen van vernieuwde gelijkheidsstrategieën, aangezien deze in 2025 aflopen.⁴ Op 16 april ondertekende Nederland de verklaring over de toekomst van de Europese pijler van sociale rechten in La Hulpe, waarin tevens wordt gepleit voor de voortzetting van de voorgenoemde strategieën.⁵

Nederland was medeondertekenaar van de initiatiefbrief over de prioriteiten in het emancipatiebeleid die namens zeventien lidstaten naar de Voorzitter van de Europese Commissie en de oud-Eurocommissaris voor Gelijkheid is verstuurd.⁶ Het kabinet acht het positief dat in de strategische agenda van de Raad de fundamentele Europese waarden gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten voorop worden gesteld.⁷

Nederland speelde in 2024 een initiërende rol in de EU bij het aannemen van het derde thematische sanctiepakket onder het EU-mensenrechtenregime op het gebied van geweld tegen vrouwen, inclusief conflict-gerelateerd seksueel geweld. Het EU-sanctiepakket aangaande seksueel en gender gerelateerd geweld bestaat uit een tegoedenbevriezing, een verbod op financiering van en samenwerking met EU-partners en voor individuen een inreisverbod voor de gehele Unie. Personen en entiteiten kunnen aan de sancties onderworpen worden. In het kader van deze inzet zijn in juli 2024 vier individuen en twee entiteiten aan de EU-mensenrechtensanctielijst toegevoegd.

Inzet voor de bescherming van grondrechten

Het kabinet maakt zich zorgen over de toename van wetten en wetswijzigingen die afgelopen jaren zijn voorgesteld en geïntroduceerd, die zich

³ Richtlijn – EU – 2024/1385

⁴ Strategie voor gendergelijkheid 2020–2025, Strategie voor gelijkheid van lhbtq'ers 2020–2025

⁵ La Hulpe Declaration on the Future of the European Pillar of Social Rights

⁶ Kamerstuk 2023/2024, 22 112 en 30 420, nr. 3956, Joint letter on the continuation and strengthening of gender equality and LGBTIQ equality in the European Union | Tweede Kamer der Staten-Generaal

⁷ Strategic agenda 2024–2029 – Consilium

richten op de inperking van de gelijke behandeling van lhbtqi+ personen. Dit jaar voerde Bulgarije discriminerende wetgeving door, nadat vergelijkbare wetgeving in 2021 in Hongarije was ingevoerd. Het kabinet is van mening dat dergelijke wetgeving niet past bij de kernwaarden waarop de EU is gebouwd en zal die boodschap actief blijven uitspreken.⁸

De Europese Commissie speelt als hoedster van de EU-verdragen een sleutelrol in het bevorderen van fundamentele EU-waarden en het handhaven van EU-wetgeving. In dat licht vroeg het kabinet de Europese Commissie ook optimaal gebruik te maken van de beschikbare instrumenten, waaronder het EU-rechtsstaatinstrumentarium, bij schending van het Unierecht op dit terrein. Daarnaast vroeg het kabinet aan voorzitterschappen van de Raad van de EU om daadkrachtig en zichtbaar te zijn op het gebied van de rechtsstaat en gendergelijkheid en lhbtqi+ gelijkheid. Verder sprak Nederland zich uit in prejudiciële en directe zaken bij het Hof tegen discriminatie op basis van seksuele oriëntatie en gender identiteit en voor het recht op gelijke behandeling. Nederland verwelkomde de richtlijn die strategische rechtszaken tegen publieke participatie moet tegengaan (de anti-SLAPPs-richtlijn) en acht het positief dat deze richtlijn ook als eerste expliciet bescherming biedt aan vrouwelijke mensenrechtenverdedigers of verdedigers die opkomen voor vrouwenrechten of lhbtqi+-rechten in de EU.⁹

Tevens leverde het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap financiële steun aan enkele Europese niet-gouvernementele koepelorganisaties.¹⁰ Zij vervullen een belangrijke kennisfunctie en ondersteunen kleine lokale NGO's. Financiële steun werd ook bilateraal via de Nederlandse ambassades aan lhbtqi+ en vrouwenrechten NGO's verleend.

IDAHOT+ Forum

In mei 2024 organiseerde Nederland als gastland het elfde jaarlijkse *European IDAHOT+ Forum* ter gelegenheid van de *International Day Against Homophobia, Transphobia & Biphobia*. 32 Europese landen tekenden een politieke verklaring voor bescherming van lhbtqi+ mensenrechten.¹¹ In de verklaring van dit jaar wordt voor het eerst ingezet op de ontwikkeling van een gezamenlijke plan waarin onder andere de Europese Unie en de Raad van Europa (RvE) samenwerken voor het beschermen van deze mensenrechten. Ten opzichte van vorig jaar hebben vijf nieuwe landen ondertekend: Polen, Albanië, Spanje, Montenegro en Oekraïne.

Naast deze Nederlandse samenwerking met de Raad van Europa en de Europese Commissie, organiseerde de Nederlandse Mensenrechtenambassadeur een bijeenkomst voor lhbtqi+-gezanten en internationale mensenrechtenambassadeurs over hoe wereldwijd lhbtqi+ organisaties en de gemeenschappen die ze ondersteunen onder groeiend stigma en geweld komen te staan.

Inzet binnen de Raad van Europa

Nederland heeft zich met succes ingezet voor aanname van de nieuwe strategie voor gendergelijkheid van de RvE voor 2024–2029. De strategie benadrukt de rol van mannen en jongens in het beleid ter bevordering van

⁸ Kamervragen 2023–2024, Kamerstuk 2024Z12561

⁹ Directive – EU – 2024/1069

¹⁰ Trans Gender Europe (TGEU), International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association Europe (ILGA Europe); en International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans, Queer and Intersex Youth & Student Organisation (IGLYO).

¹¹ Politieke verklaring bescherming van lhbtqi+ mensenrechten

gendergelijkheid en bevat verwijzingen naar seksuele en reproductieve gezondheid en rechten.

Daarnaast is sinds dit jaar de Nederlandse Permanent Vertegenwoordiger bij de Raad van Europa voorzitter van het Comité van Partijen van het Verdrag van Istanbul, het verdrag dat beoogt geweld tegen vrouwen en meisjes en huiselijk geweld te voorkomen, te vervolgen en uit te bannen. Als voorzitter richt Nederland zich onder andere op soepele toetreding van de Europese Unie tot het verdrag. Maar ook op uitwisseling en zichtbaarheid in Nederland en de Caribische delen van het Koninkrijk, evenals RvE-lidstaten die het Verdrag nog niet hebben geratificeerd.

Dit jaar werd bij de Raad van Europa een nieuw comité van deskundigen inzake seksuele geaardheid, genderidentiteit en -expressie en geslachtskenmerken opgericht (ADI SOGIESC). Dit comité is onder andere begonnen met het opstellen van een aanbeveling over de gelijke rechten van intersekse personen.

Evaluatie van de kabinetsinzet

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken evalueerde het mensenrechtenbeleid tijdens de regeerperiode van het kabinet Rutte III (2017–2022). Uw Kamer ontvangt deze evaluatie en de bijbehorende kabinetsappreciatie in Q1–2025.

Mensenrechten vormen een prioriteit voor het kabinet. Daarom blijft het kabinet zich als onderdeel van de bescherming en bevordering van de mensenrechten, de democratische rechtsstaat en de internationale rechtsorde inzetten voor vrouwenrechten, gendergelijkheid, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en gelijke rechten van lhbtq+ personen. Het kabinet zal de Kamer opnieuw informeren over de voortgang in 2025.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
C.C.J. Veldkamp

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M.L.J. Paul